

UPPSALA
UNIVERSITET

EU-rätten och civilprocessrätten i växelverkan

Docent, Lektor Eva Storskrubb

UPPSALA
UNIVERSITET

Inledning

- ***Varför*** är processrätt väsentligt från det supranationella EU-perspektivet?
- ***När*** och ***hur*** kan EU ställa krav på och reglera civilprocessrätten/tvistemål i MS rättsordningar?
- **Notera:** EU-rätten kan också ställa krav på förvaltningsprocess och straffprocess, inte föremål för denna föreläsning

Vad är EU-processrätt? - 1

- **Process inför EU-domstolen**

*”Vad som skiljer det EU-rättsliga systemet från andra internationella organisationer är den vikt som fästs vid reglernas **bindande verkan** och **genomslag**. Mekanismerna för **regelefterlevnad** kan sägas vara EU:s framgångskoncept. EU-rätten innefattar därför ett **avancerat processrättsligt system** där olika typer av talan är möjlig.”*

Bergström & Hettne, Introduktion till EU-rätten, s. 326

- **Huvudsakliga processformer**

- 1) Fördragsbrottstalan
- 2) Ogiltighetstalan
- 3) Förhandsavgörande

Vad är EU-processrätt? - 2

- **Process inför nationell domstol**
 - Historisk avsaknad av processuell harmonisering i EU , s.k. nationell processuell autonomi
 - Men autonomin är begränsad – minimikrav enligt praxis från EU-domstolen
 - Effektivitets- och likvärdighetsprinciperna
 - *Rewe* och *Comet* 1976 och efterföljande rättspraxis
 - Numera också ett EU-rättsligt grundrättighetskrav
 - Rättsskyddsprincipen / Rätten till ett effektivt rättsmedel eller domstolsskydd
 - Artikel 19 FEU
 - Artikel 47 EU:s Grundrättighetsstadga (Stadgan)
 - Aktualiseras när?

Artikel 19(1) FEU

Europeiska unionens domstol ska bestå av domstolen, tribunalen och specialdomstolar. Den ska säkerställa att lag och rätt följs vid tolkning och tillämpning av fördragen.

Medlemsstaterna ska fastställa de möjligheter till överklagande som behövs för att säkerställa ett effektivt domstolsskydd inom de områden som omfattas av unionsrätten.

Artikel 47 Stadgan

Rätt till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol

*Var och en vars unionsrättsligt garanterade fri- och rättigheter har kränkts har rätt till **ett effektivt rättsmedel inför en domstol**, med beaktande av de villkor som föreskrivs i denna artikel. Var och en har rätt att inom **skälig tid** få sin sak prövad i en **rättvis och offentlig rättegång** och inför en **oavhängig och opartisk domstol** som har **inrättats enligt lag**. Var och en ska ha möjlighet att erhålla **rådgivning**, låta sig försvaras och företrädas. **Rättshjälp** ska ges till personer som inte har tillräckliga medel, om denna hjälp är nödvändig för att ge dem en effektiv möjlighet att få sin sak prövad inför domstol.*

Effektivitets- och likvärdighetsprinciperna

“I avsaknad av gemenskapsrättsliga bestämmelser på detta område tillkommer det därför varje medlemsstat att i sin *nationella rättsordning* utse de behöriga domstolarna och *fastställa rättegångsreglerna* för sådan talan som är avsedd att säkerställa skyddet av de rättigheter som skapas för de enskilda genom gemenskapsrättens direkta effekt, varvid förutsätts att dessa regler *inte får vara mindre gynnsamma* än de som gäller för *liknande talan av nationell karaktär*. [...]

I avsaknad av sådana harmoniseringsåtgärder måste de rättigheter som följer av gemenskapsrätten göras gällande *inför nationella domstolar* enligt de rättegångsregler som fastställs i den *nationella lagstiftningen*. Det kan endast förhålla sig på annat sätt om dessa *rättegångsregler* och frister *i praktiken skulle omöjliggöra utövandet av de rättigheter* som det åligger de nationella domstolarna att skydda.”

Vad är EU-processrätt? - 3

- **Civilrättsligt samarbete, Artikel 81 FEUF**
- **Bakgrund**
 - Internationell privat- och processrätt, Haagkonferensen
 - EG:s inre marknad
 - Brysselkonventionen 1968
 - Romkonventionen 1980
 - Rättsligt- och inrikes samarbete Maastrichtfördraget 1993
- **Amsterdamfördraget 1999**
 - Området för frihet, säkerhet och rättvisa
 - Artikel 65 EGF
 - Särskilda institutionella och strukturella arrangemang
 - Successiva fördragsändringar normaliserade
 - Nicefördraget 2003
 - Lissabonfördraget 2009
 - Irland och Danmark

Artikel 81 FEUF

1. Unionen ska utveckla ett *rättsligt samarbete i civilrättsliga frågor* som har *gränsöverskridande följder*, vilket bygger på principen om **ömsesidigt erkännande** av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden. Detta samarbete får inbegripa beslut om **åtgärder om tillnärmning av medlemsstaternas lagar** och andra författningar.
2. Vid tillämpning av punkt 1, *särskilt när det är nödvändigt för att den inre marknaden ska fungera väl*, ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det *ordinarie lagstiftningsförfarandet* besluta om åtgärder för att säkerställa

Artikel 81 FEUF forts.

- a) ömsesidigt **erkännande** mellan medlemsstaterna av domstolsavgöranden och utomrättsliga avgöranden samt **verkställigheten** av dessa,
- b) gränsöverskridande **delgivning** av rättegångshandlingar och utomrättsliga handlingar,
- c) förenlighet mellan tillämpliga bestämmelser i medlemsstaterna om **lagkonflikter** och om domstolars **behörighet**,
- d) samarbete som rör **bevisupptagning**,
- e) **faktisk tillgång till rättslig prövning**,
- f) **undanröjande av hinder mot väl fungerande civilrättsliga förfaranden**, vid behov genom att främja förenligheten mellan de civilprocessrättsliga regler som är tillämpliga i medlemsstaterna,
- g) utveckling av **alternativa metoder för att lösa tvister**,
- h) stöd till **utbildning av domare** och övrig personal inom rättsväsendet.

Rättsakter

- Insolvensförordningen 2000 (ändrad 2015)
 - Även rekonstruktion- och insolvens direktivet
- Delgivningsförordningen 2000 (ändrad 2007, ändrad 2020)
- Bevisupptagningsförordningen 2001 (ändrad 2020)
- Bryssel I-förordningen 2001 (omarbetning 2012)
- Rättshjälpsdirektivet 2003
- Exekutionstitelsförordningen (obestridda fordringar) 2004
- Betalningsföreläggandeförordningen 2006 (ändrad 2015)
- Småmålsförordningen 2007 (ändrad 2015)
- Medlingsdirektivet 2008
- Kvarstadsförordningen 2014

Rättsakter forts.

Lagvalsregler

- Rom I-förordningen 2008
- Rom II-förordningen 2007

Familjerätt

- Bryssel II-förordningen 2000 (*bis* 2003) (omarbetning 2019)
- Underhållsförordningen 2009
- Rom III-förordningen 2010
 - Fördjupat samarbete, inte alla MS, inte Sverige
- Arvsförordningen 2012
- Förordningarna gällande förmögenhetsförhållanden 2016

Andra åtgärder

- Gruppitalan (rekommendation och meddelande 2013)
- Rättsligt nätverk, rättslig atlas, handböcker, e-juridik portal, domarskolning

Vad är EU-processrätt? - 4

- Processreglering inom materiella rättsområden
- Tre exempel
 - Konsumenträtt
 - Alternativtvistlösningsdirektivet
 - Onlinetvistlösningsförordningen
 - Direktivet om konsumentgrupptalan
 - Konkurrensrätt
 - Skadeståndsdirektivet
 - Immaterialrätt
 - Direktiv om säkerställande av skydd för immateriella rättigheter
 - Enhetligt patentskydd med domstol (fördjupat samarbete)

Utveckling och trender

- Ömsesidigt erkännande och förtroende
- Grundrättighetsskydd
- Harmoniseringstryck
- Resultattavlan för rättsväsendet (och EU budgeten)
- Åtgärder för att stärka rättsstatsprincipen
- Digitalisering
- Tvistefinansiering

UPPSALA
UNIVERSITET

Läsa mera?

Några tankar om hur EU-rättens tentakler genomtränger processrätten

Eva Storskrubb, i Tidskrift utgiven av juridiska föreningen
Finland, nr 2-4/2017, s. 360-383 **[tillgänglig via denna länk:**

[Några tankar om hur EU-rättens tentakler genomtränger processrätten \(diva-portal.org\)\]](#)

Civil Justice Extending its Tentacles

Eva Storskrubb, i The Evolution of EU Law, Paul Craig och
Gráinne de Búrca (red), Oxford University Press, 2021, 3, p.
770-729 **[tillgänglig elektroniskt, Juridiska biblioteket]**